

Istraživanje Petera Paula Rubensa o podrijetlu idolopoklonstva i ikonoklazma u isusovačkoj crkvi u Antwerpenu

Robert de Nobili (1577.-1656.), isusovački misionar koji je djelovao u južnoj Indiji u 17. stoljeću, opisao je idolopokloničke običaje u radu *Nitya Jivana Callâpam* (Dijalog o Vječnom životu), prvom kršćanskom teološkom tekstu napisanom na tamilskom. Za Isusovce u prekomorskim misijama, jedini pravi odgovor na idolopoklonstvo bio je ikonoklazam, te su misionari, poput Svetog Franje Ksaverskog (1506.-1552.), postali poznati diljem svijeta po uništavanju idola i hramova. Za to su vrijeme u Europi Isusovci slavili ove pobjede nad stranim bogovima tako što su naručivali slike koje su prikazivale ikonoklastička djela. Jedan od najpoznatijih takvih primjera je Rubensova slika *Čuda Svetog Franje Ksaverskog*, naslikana za isusovačku crkvu u Antwerpenu 1617. ili 1618, što nije bio jedini prikaz ikonoklazma u toj crkvi. Rubens je 1620. bio pozvan da naslika dodatnih trideset i devet slika za bočne brodove i galerije u istoj crkvi, u što je uključio još dva prikaza ikonoklazma: *mučeništvo sv. Eugenije* i *sv. Ivana Zlatoustog*. Niti u jednoj drugoj isusovačkoj crkvi tema rušenja idola nije toliko istaknuta. Ovaj rad ponajprije raspravlja o Rubensovim prikazima ikonoklazma, koji su bili pod velikim utjecajem suvremenih događanja u Antwerpenu vezanih uz korištenje i uništavanje političkih i svetih slika, ali se također dotiče teze da su Rubensove slike predstavljale vizualni osvrt na podrijetlo idolopoklonstva, usko povezan s tekstovima De Nobila. Tri ikonoklazma prikazana u antverpenskoj isusovačkoj crkvi zajednički tvore povijest različitih formi koje idoli mogu posjedovati. Rubens najprije slika uništenje skulpture koja prikazuje bizantsku caricu Eudokiju, prema naredbi sv. Ivana Zlatoustog, a zatim prikaz sv. Eugenije kako uništava kip grčko-rimskog boga. Naposljetku možemo vidjeti premještanje poganstva i idolopoklonstva u vremenu i prostoru, u seriji prikaza koji kulminiraju u oltarnoj pali, koja po svoj prilici prikazuje suvremeni prikaz indijskog boga. Hinduistički idol na Rubensovoj slici sv. Franje Ksaverskog služi kao savršen primjer krivog prikaza, monstruoznog i đavoljeg, zamišljenog kao kontrast Rubensovoj oltarnoj slici s ispravnim prikazom u kontekstu Proturformacije, namijenjenog da pouči, oduševi i potakne gledatelja na veću pobožnost.

